

طبق بند ۳۶ و ۳۷ و ۳۸ و ۳۹ و ۴۰ و ۴۱ و ۴۲ و ۴۳ و ۴۴ و ۴۵ و ۴۶ و ۴۷ و ۴۸ و ۴۹ و ۵۰ و ۵۱ ایران را ناقض تعهدات خود بدانند، می‌تواند موضوع رایه کمیسیون مشترک برجام ارجاع دهد؛ در صورت عدم حل اختلاف موضوع طی ۳۰ الی ۳۵ روز به شورای امنیت ارجاع پیدا می‌کند. در صورتی که ظرف ۳۰ روز، شورای امنیت قطعنامه‌ای برای ادامه لغو تحریم‌ها صادر نکند، کلیه تحریم‌های سابق سازمان ملل متحد به‌طور خودکار بازمی‌گردند. این سازوکار که با عنوان «مکانیسم ماشه» شناخته می‌شود، نهایتاً ۶۵ روز پیش از ۲۶ مهر ۱۴۰۴ (یعنی از ۲۳ مرداد) قابل فعال‌سازی است، هرچند برخی تفاسیر حقوقی، این مهلت را تا ۲۷ شهریور نیز قابل تمدید می‌دانند.

اگر این روند به سرانجام برسد، شش قطعنامه تحریمی سازمان ملل شامل ۱۹۹۶، ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۸۳۵ و به‌ویژه ۱۹۲۹ دوباره اجرا می‌شوند. مهم‌ترین آن‌ها قطعنامه ۱۹۲۹ است که ذیل ماده ۴۱ فصل هفتم منشور ملل متحد قرار دارد و بدون مجوز توسل به‌زور، تحریم‌هایی را در حوزه‌های تسلیحاتی، فناوری موشکی، مالی، بانکی، بیمه‌ای، کشتیرانی و خدمات پشتیبانی بر ایران تحمیل می‌کند. مفاد آن کشورهای عضو را ملزم می‌سازد از فعالیت‌های اقتصادی، تجاری، مالی و بانکی مرتبط با اشاعه هسته‌ای ایران جلوگیری کنند.

تبعات اقتصادی بازگشت قطعنامه‌ها

تحریم‌های ۱۹۲۹ از جمله شامل مواردی نظیر ممنوعیت فروش سلاح به ایران، انسداد دارایی‌های مرتبط با نهاد‌های تحریمی (مانند سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و کشتیرانی جمهوری اسلامی)، الزام به بازرسی محموله‌های مشکوک و ممنوعیت ارائه خدمات مالی و بیمه‌ای برای فعالیت‌های حساس هسته‌ای است. لازم به ذکر است که فروش نفت به‌طور مستقیم مشمول تحریم‌های شورای امنیت نیست. اگرچه دامنه تحریم‌های سازمان ملل نسبت به تحریم‌های یک جانبه آمریکا و اروپا محدودتر است، اما به دلیل چند جانبه بودن، ظرفیت فشار روانی و دیپلماتیک بالاتری دارد. از سوی دیگر، به دلیل تفسیر پندیری عبارات تحریمی، کشورهای عضو بسته به اراده سیاسی خود می‌توانند این تحریم‌ها را به صورت شدید یا ضعیف اجرایی کنند. پیش‌تر نمونه‌هایی چون عدم تحویل سامانه S۳۰۰ توسط روسیه یا توقف خط لوله صلح توسط پاکستان، مؤید این موضوع بوده‌اند. به طور کلی بازگشت قطعنامه‌های شورای امنیت دو ریسک را بر ایران تحمیل می‌کند: تبعات اقتصادی‌ای که بازگشت تحریم‌ها می‌تواند برای اقتصاد ایران داشته باشد و زمینه‌سازی برای امنیتی‌سازی و اقدام نظامی علیه ایران. در رابطه با تبعات اقتصادی، دو موضوع تحریم روابط بیمه‌ای، مالی و بانکی و همچنین امکان توقیف و بازرسی کشتی‌های ایرانی اصلی‌ترین مسائلی است که به طور مستقیم می‌تواند زنجیره تأمین کشور را مختل کند؛ البته چنانچه اشاره شد اعمال این تحریم‌ها وابسته به اراده سیاسی کشورهاست، چنانکه در دور قبلی تحریم‌ها شاهد توقیف گسترده محموله‌ها و کشتی‌های ایران نبودیم.

نقش چین و امارات در تحولات پیش‌رو

در میان شرکای اقتصادی، نقش چین و امارات برای ایران بسیار حیاتی است. امارات در سال‌های اخیر با چراغ سبز تلویدی آمریکا، مرکز تبادلات مالی و کالایی ایران بوده است. همچنین بخش عمده‌ای از واردات کالاهای اساسی ایران از مسیر امارات تأمین می‌شود. در صورت بازگشت تحریم‌ها، آمریکا ممکن است با استناد به قطعنامه‌های شورای امنیت، خواستار محدودسازی روابط اقتصادی امارات با ایران شود. از سوی دیگر، چین خریدار اصلی نفت ایران و دومین صادرکننده بزرگ کالاهای ایران است. تجربه تحریم‌های قبلی نشان داده که پکن با رویکردی دوگانه عمل کرده است. چین اگرچه به قطعنامه ۱۹۲۹ رأی داد، ولی از تحریم‌های یک جانبه آمریکا انتقاد کرد و بر لزوم حفظ دیپلماسی تأکید داشت. در عمل، برخی پروژه‌های نفتی خود را در ایران تعلیق کرد؛ اما به واردات نفت ادامه داد، هرچند صادرات نفت ایران به چین روندی نوسانی پیدا کرد. همچنین ایران برای دور زدن محدودیت‌های بانکی به تهاوت کالا با چین و استفاده از یوآن روی آورد. با این وجود چین اظهار می‌کند که در روابط تجاری خود با ایران به قطعنامه‌های سازمان ملل پایبند است و این تعاملات تجاری ناقض قطعنامه‌های مذکور نیست. در این دوره، روابط اقتصادی دو کشور حفظ شد؛ اما شکل و ابزار آن تغییر یافت.

ادامه در صفحه ۳

گزارش «فرهیختگان» از روند تعمیر و تجهیز مجدد خانه‌های آسیب دیده در دفاع ملی ۱۲ روزه توسط شهرداری

رهبر انقلاب با استعفای حجت الاسلام صدیقی از امامت تهران موافقت کردند

استعفای امام جمعه

درباره فیلم سینمایی Eden که روایتگر استیصال انسان مدرن است

انسان بهشت نمی‌سازد

«فرهیختگان» سیر نهادهای شورای عالی دفاع را مرور می‌کند

ساختار امنیتی
باز آرای می‌شود؟

۵ اقتصاددان در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

دولت بستهٔ مقابله
با تعلیق را روی میز بگذارد